

WEB-SAYT YARATISH VA O'RGANISH MUAMMOSINI FAOLLASHTIRISH**Shuhratjonova Dilrabo****Qo'qon Davlat Pedagogika Instituti, Fizika-Matematika fakulteti, Matematika va informatika yo'nalishi 3-kurs, -guruh talabas****<https://doi.org/10.5281/zenodo.7932327>**

Iqtisodiyotni globallashtirish sharoitida axborot madad istagan darajadagi tashkiliy xo'jalik faoliyatining unumli rivojlanishiga, aholining axborotlashtirilganligi, farovonligini o'sishiga va odamlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar yaxshilanishiga ko'maklashuvchi muhim elementlardan biriga aylanib bormoqda. Bunday yutuqlar keng ko'lamli WWW tarmog'i va unga joylashgan Web-saytlarning doimo ishlab turishi evaziga erishiladi. Shuning uchun hozirgi vaqtda har bir tashkilot yoki har bir shaxs, qayerda ishlashidan qat'iy nazar, internetda o'z joyini yaratish zarurligini tushunmoqda. Chunki bu usul natijasida butun dunyoga o'zi to'g'risida, o'zining ish faoliyati to'g'risida gapirish va internetning bepoyon resurslaridan o'z maqsadi yo'lida foydalanish imkoniyatlari paydo bo'ladi.

Axborotni Internetda joylash uchun, yuqorida aytilganidek, uni ekranda aks ettirish uchun qulay bo'lgan ko'rinishda, ya'ni Web-sahifa ko'rinishida taqdim etish zarur, chunki bu sahifada joylashtirishni xohlagan foydalanuvchi axboroti har tomonlama bo'lishi va u ko'p hollarda Web-saytda joylashishi mumkin.

Aql bilan yaratilgan sayt, qoida bo'yicha, axborot yagona bus-butun hisoblanadi va joylanajak axborot mohiyatiga qarab alohida kriteriya va standartlarga ega bo'ladi, ko'plab tashkilot va muassasalar, xususi foydalanuvchilar uchun o'zlarining tashkilot va shaxsiy ish faoliyatlarida Web -texnologiyani va uning elementlarini tatbiq etish bo'yicha ko'plab har xil muammolarga duch kelinadi. Bu Web-saytlar internet serverlarida joylashguncha, nashr qilinguncha Web-texnologiya va dizayn asoslaridan yuqori va chuqur bilim talab qiluvchi, ko'pqirrali va professional-intellektual ishdir.

Bu muammolar zamonaviy Web-texnologiyalar bo'yicha mutaxassislar etarlicha bo'lgandagina echiladi. Shuning uchun Web-sahifa yaratish va uni o'rganish jarayoni, shu berilgan yo'nalish bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash hozirgi kun uchun juda muhim va faol hisoblanadi. Bu mutaxassislik kuchli va kelajagi porloq professiya, u hozir ham, kelajakda ham hamisha, o'z o'rniga ega bo'ladi.

Boshqa tomondan Web-saytlarni yaratish va o'rganish muammosining faolligi va muhimligini quyidagi sabablar bilan asoslash mumkin:

- taqdim qilinayotgan internet servis xizmatlari muhitini ko'p miqdorda kengayishi va ulardan foydalanishning osonligi bilan;
- tarmoq Web-texnologiya, ularning resurslari va imkoniyatlarini hamma joyda tarqatish bilan;
- istagan darajali axborotlarga bo'layotgan talablarning o'sib borishi bilan;
- tashkilot va xususi shaxslarning o'zlari va o'z ish faoliyatlari to'g'risidagi axborotlarni internetda joylash uchun intilishlarning o'sishi bilan;
- tarmoq ma'lumotlar bazasidagi global masshtabdagi har xil maqsaddagi axborotlarga e'tibor qaratish bilan;
- har mamlakat, millat va fan odamlarining o'zaro muloqot va tushunishlarga bo'lgan intilishi bilan;
- Web-texnologiyaning barcha yo'nalishlari bo'yicha mutaxassislarning etishmasligi bilan.

Shunday qilib, internet xizmatlaridan ikkita xizmat spektriga alohida e'tibor berish kerak, ya'ni tarmoq abonentlararo axborot almashuvi va axborot qidirish va tarmoq berilganlar bazasidan foydalanish. Xizmat taraqqiyotining samarasi to'g'risida gap ketganda barchamiz har xil Internet xizmatlaridan potensial foydalanuvchiga aylanib qolishimizni ta'kidlash zarur. Internetda axborotlarni ifodalash taqdim qilinadigan axborot xiliga bog'liq bo'ladi, ya'ni shaxsiy yoki unga katta bo'lmagan firma va tashkilotlar; davlat tasarrufidagi Web –saytlar; ta'lim va moliya strukturalari; ilmiy markaz va kutubxonalar; xayr-ehson uyushmalari; tijorat uyushma saytlari; kontent–saytlar axborotlarini taqdim etish. Ayniqsa, saytning birinchi sahifa jihoziga alohida e'tibor qaratish kerak.

Web–saytni yaratish va uni o'rganish muammolarining ko'plab sabablariga quyidagilarni ko'rsatish mumkin: internet xizmatining kengligi; xizmatdan foydalanishning oddiyligi; Web–texnologiyalarni tarqatishdagi qulaylik; real vaqt masshtabida axborotlarga bo'lgan talablar; tashkilot va xususiy shaxslarning o'zlari to'g'risidagi axborotlarni internetga joylashtirishga intilishi; tarmoq ma'lumotlar bazasida global mashstabdagi ixtiyoriy ma'lumotlarni to'plash; Web–texnologiya bo'yicha mutaxassislarining etishmasligi.

Hozirda Dasturlash tillari shiddat bilan rivojlanayotgan sohalardan biri bo'lib, barcha sohalarni ortda qoldirmoqda. Dasturlash tillarini o'rganuvchilar soni tobora ortib ular bilish darajasiga ko'ra 3 turga bo'linadi: junior, middle va senior dasturchilarga bo'linadi. Hozirda web dasturlash tillari haqida qisqacha ma'lumotlar keltirib o'tamiz.

Web dasturlash tillari (Веб дастурлаш тиллари)

Internet saytlari yoki umuman olganda internet tarmog'i uchun mo'ljallangan loyihalarda qanday dasturlash tillari ishlatiladi?

Web dasturlash 2 turdagi tillarga bo'linadi.

- 1- Browser dasturlash tillari (JavaScript, VB script)
- 2- Server dasturlash tillari (PHP, ASP, Python va hokazo)

Keling avvalo dasturlash tillari haqida so'zlasak

Dasturlash – kompyuterlar va boshqa mikroprosessorli elektron mashinalar uchun dasturlar tuzish, sinash va o'zgartirish jarayonidan iborat.

Odatda dasturlash yuqori saviyali dasturlash tillari (Delphi, Java, C++, Python) vositasida amalga oshiriladi. Bu dasturlash tillarining semantikasi odam tiliga yaqinligi tufayli dastur tuzish jarayoni ancha oson kechadi.

Biz sizga hozirgi kunda keng tarqalgan desktop dasturlashda ishlatiladigan dasturlash tillaridan bazilari xaqida aytib o'tamiz:

Delphi (talaff. délfí) — dasturlash tillaridan biri. Borland firmasi tomonidan ishlab chiqarilgan. Delphi dasturlash tili ishlatiladi va avvaldan Borland Delphi paketi tarkibiga kiritilgan. Shu bilan bir qatorda 2003-yildan hozirgacha qo'llanilayotgan shu nomga ega bulgan. Object Pascal — Pascal tilidan bir qancha kengaytirishlar va to'ldirishlar orqali kelib chiqqan bo'lib, u ob'yektga yo'naltirilgan dasturlash tili hisoblanadi.

Avvaldan ushbu dasturlash muhiti faqatgina Microsoft Windows amaliyot tizimi uchun dasturlar yaratishga mo'ljallangan, keyinchalik esa GNU/Linux hamda Kylix tizimlari uchun moslashtirildi, lekin 2002-yilgi Kylix 3 sonidan so'ng ishlab chiqarish to'xtatildi, ko'p o'tmay esa Microsoft.NET tizimini qo'llab quvvatlashi to'g'risida e'lon qilindi.

Lazarus proekti amaliyotidagi (Free Pascal) dasturlash tili Delphi dasturlash muhitida GNU/Linux, Mac OS X va Windows CE platformalari uchun dasturlar yaratishga imkoniyat beradi.

Delphida bajarilgan taniqli dasturlar ichidan quyidagilarni sanash mumkin:

Borland mahsulotlari: Borland Delphi, Borland C++ Builder, Borland JBuilder 1 va 2-sonlari
 Administratorlik/ma'lumotlar bazasi yaratish: MySQL Tools (Administrator, Query Browser),
 TOAD

Muhandislik dasturiy mahsulotlari: Altium Designer/Protel (Elektronika pyektlash)
 Grafik munitlari: FastStone Image Viewer, FuturixImager, Photofiltre
 Internetda ma'lumotlar uzatish: Skype (VoIP va IM), QIP va QIP Infium, The Bat! (elektron
 pochta mijoz dasturi), PopTray (elektron pochta tekshirish), FeedDemon (RSS/Atom
 yangiliklar lentasini ko'rish), XanaNews (Yangiliklar guruhini o'qish), Xnews (Yangiliklar
 guruhini o'qish)

Musiqqa yaratish: FL Studio (avval FruityLoops)

Dasturlash muhitlari yaratish: Dev-C++ (IDE), DUnit, Game Maker (o'yinlar yaratish) Help &
 Manual, Inno Setup (Dastur o'rnatuvchi dastur)

Veb-dasturlash: Macromedia HomeSite (HTML-taxrirlagich), TopStyle Pro (CSS-taxrirlagich),
 Macromedia Captivate

Veb-brauzerlar (MSIE uchun asos): Avant Browser, Netcaptor

Yordamchi dasturlar(utilitalar): Spybot — Search & Destroy, Ad-Aware, jv16 PowerTools,
 Total Commander, Copernic Desktop Search, PowerArchiver, MCubix, Download Master
 [ko'chirishlar ustasi]

Visual Basic (talaffuzi: "Vijual Beysik") – Microsoft korporatsiyadan dasturlash tili va uning
 uchun dasturlash muhitidir. U BASICdan ko'p tushunchalar oldi va tez rasmi interfeys bilan
 dasturlar taraqqiyot ta'minlaydi.

Oxirgi versiya 6.0 1998 yilda reliz kelishdi. Microsoftdan voris Visual Basic .NET 2002 yilda
 paydo bo'ldi.

Java dasturlash tili - eng yaxshi dasturlash tillaridan biri bo'lib unda korporativ darajadagi
 mahsulotlarni(dasturlarni) yaratish mumkin.Bu dasturlash tili Oak dasturlash tili asosida
 paydo bo'ldi. Oak dasturlash tili 90-yillarning boshida Sun Microsystems tomonidan
 platformaga(Operatsion tizimga) bog'liq bo'lmagan holda ishlovchi yangi avlod aqlli
 qurilmalarini yaratishni maqsad qilib harakat boshlagan edi. Bunga erishish uchun Sun
 hodimlari C++ ni ishlatishni rejalashtirdilar, lekin ba'zi sabablarga ko'ra bu fikridan voz
 kechishdi.Oak muvofaqiyatsiz chiqdi va 1995-yilda Sun uning nomini Java ga almashtirdi, va
 uni WWW rivojlanishiga hizmat qilishi uchun ma'lum o'zgarishlar qilishdi.

Java Obyektga Yo'naltirilgan Dasturlash(OOP-object oriented programming) tili va u C++ ga
 ancha o'xshash.Eng ko'p yo'l qo'yildigan xatolarga sabab bo'luvchi qismlari olib tashlanib,
 Java dasturlash tili ancha soddalashtirildi.

Java kod yozilgan fayllar(*.java bilan nihoyalanuvchi) kompilatsiyadan keyin bayt
 kod(bytecode) ga o'tadi va bu bayt kod interpretator tomonidan o'qib yurgizdiriladi.

C++ (talaffuzi: si plyus plyus) — turli maqsadlar uchun mo'ljallangan dasturlash tili. 1979-yili
 Bell Labsda Biyarne Stroustrup tomonidan C dasturlash tilining imkoniyatlarini kengaytirish
 va OOP(object Oriented Programming) xususiyatini kiritish maqsadida ishlab chiqarilgan.
 Boshida „C with Classes“ deb atalgan, 1983-yili hozirgi nom bilan ya'ni C++ deb o'zgartirilgan.

C++ C da yozilgan dasturlarni kompilyatsiya qila oladi, ammo C kompilyatori bu xususiyatga ega emas. C++ tili operatsiyon tizimlarga aloqador qisimlarni, klient-server dasturlarni, EHM o'yinlarini, kundalik ehtiyojda qo'llaniladigan dasturlarni va shu kabi turli maqsadlarda ishlatiladigan dasturlarni ishlab chiqarishda qo'llaniladi

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Mansurjonovich, J. M. (2021). Experience Of Cambridge Curricula In Ensuring The Continuity Of Curricula In The Field Of "Computer Science And Information Technology" In The System Of Professional Education. The American Journal of Interdisciplinary Innovations Research, 3(11), 26-32.
- 2.Juraev, Muzaffarjon Mansurjonovich. "Prospects for the development of professional training of students of professional educational institutions using electronic educational resources in the environment of digital transformation." *Academicia Globe: Inderscience Research* 3.10 (2022): 158-162.
- 3.Juraev, Muzaffarjon Mansurjonovich. "The value of open mass competitions in the process of digitalization of extracurricular activities of schoolchildren." *Web of Scientist: International Scientific Research Journal* 3.10 (2022): 338-344.
- 4.Jo'rayev, Muzaffarjon. "Professional ta'lim jarayonida fanlararo uzvilik va uzliksizlikni ta'minlash o'quvchilari kasbiy tayyorgarligining muhim omili sifatida." *Zamonaviy dunyoda amaliy fanlar: Muammolar va yechimlar* 1.29 (2022): 43-46.
- 5.Juraev, M. M. "OA Qo'ysinov Description of the methodological basis for ensuring interdisciplinary continuity of the subject "Computer Science and Information Technology" in vocational education." *JournalNX-A Multidisciplinary Peer Reviewed* 7.10 (2021).
- 6.Mansurjonovich, Juraev Muzaffarjon. "Description of the Methodological Basis for Ensuring Interdisciplinary Continuity of the Subject" Computer Science and Information TECHNOLOGY" in Vocational Education." *JournalNX* 7.10: 223-225.
- 7.Khasanov, A. R. (2022). LEARNING IS A COMPETENCY-BASED APPROACH AS A CONTENT UPDATE STEP. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(12), 217-223.
- 8.Khasanov, A. R. (2022). Development of information competence of future informatics teachers as a pedagogical problem. *Open Access Repository*, 9(12), 73-79.
- 9.Xasanov, A. R. (2021, May). USE OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AND INTERACTIVE METHODS IN TEACHING COMPUTER SCIENCE. In *E-Conference Globe* (pp. 198-199).
- 10.Mansurjonovich, Juraev Muzaffarjon. "CURRENT STATUS OF THE SCIENCE OF INFORMATICS AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL EDUCATION SYSTEM, EXISTING PROBLEMS AND SOLUTIONS, PRINCIPLES AND CONTENT OF THE SCIENCE ORGANIZATION." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 10.12 (2022): 327-331.
- 11.Mansurjonovich, Juraev Muzaffarjon. "Professional Educational Institutions Theoretical and Practical Basis of Development of the Content of Pedagogical Activity of Teachers of" Information and Information Technologies"." *Open Access Repository* 9.12 (2022): 85-89.
- 12.Mansurjonovich, Juraev Muzaffarjon. "Experience Of Cambridge Curricula In Ensuring The Continuity Of Curricula In The Field Of "Computer Science And Information Technology" In

The System Of Professional Education." The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research 3.11 (2021): 26-32.

13.Juraev, Muzaffarjon Mansurjonovich. "Theoretical and practical principles of improving the content of the pedagogical activity of ICT teachers of professional educational institutions in the conditions of information of education." (2022).

14.Juraev, Muzaffarjon Mansurjonovich. "Methodological foundations for improving the content of training future ict teachers in the conditions of digital transformation of education." (2022): 9-11.

15.Melikyzievich, Siddikov Ilkhom, et al. "THE METHOD OF REFERENCE TESTS FOR THE DIAGNOSIS OF DIGITAL DEVICES." International Journal of Early Childhood Special Education 14.7 (2022).

16.Mansurjonovich, Juraev Muzaffarjon. "Designing an electronic didactic environment to ensure interdisciplinary integration in the teaching of" Informatics and information technologies" during professional education." Confrencea 11.11 (2023): 78-82.

17.Mansurjonovich, Juraev Muzaffarjon, and Aroyev Dilshod Davronovich. "INTERDISCIPLINARY INTEGRATION IS AN IMPORTANT PART OF DEVELOPING THE PROFESSIONAL TRAINING OF STUDENTS." Open Access Repository 9.1 (2023): 93-101.

18.Juraev, M. M. "ZY Xudoyberdiyev Theoretical analysis of the continuity model of computer science and information technology in the System of professional education." European Scholar Journal (ESJ)//ISSN (E): 2660-5562.

19.Xudayberdiyev, Zayniddin Yavkachevich, and Muzaffarjon Mansurjonovich Juraev. "Theoretical analysis of the continuity model of computer science and information technology in the system of professional education." (2021).

20.Ўразбаева, Маҳбуба Қадамбоевна. "АЁЛ ХАРАКТЕРИНИ ОЧИШДА БАДИЙ НУТҚНИНГ ЎРНИ." GOLDEN BRAIN 1.1 (2023): 193-199.

21.Пардаева, Нигора Қўйсинбоевна. "АНБАР ОТИН “ЯККА БАЙТЛАР” И ҲАҚИДААЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР." ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В СОВРЕМЕННОЙ НАУКЕ. 2020.